

Zygmunt Kopankiewicz

Kształcenie aplikantów podstawowym zadaniem samorządu adwokackiego

Palestra 3/7-8(19-20), 39-43

1959

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ZYGMUNT KOPANKIEWICZ

adwokat

Kształcenie aplikantów podstawowym zadaniem samorządu adwokackiego

Adwokat, aby podołać swoim obowiązkom i szczytnym zadaniom, powinien mieć kwalifikacje zawodowe, których nie można zdobyć całkowicie ani w okresie studiów uniwersyteckich, ani też w czasie pracy w innych zawodach.

Poza opanowaniem teoretycznym wszystkich dziedzin prawa oraz zdobyciem wiadomości z zakresu nauk społecznych i ekonomicznych adwokat powinien posiadać umiejętność praktycznego stosowania przepisów prawnych, umiejętność wykonywania specyficznych czynności zawodu adwokackiego oraz znajomość zasad wykonywania tego zawodu, wyrażonych w obowiązujących przepisach i przyjętych zwyczajach oraz w obowiązującej etyce.

Tych wszystkich wiadomości i umiejętności nie daje żadna uczelnia, zdobyć zaś je w pełni można jedynie w czasie praktyki i współpracy z doświadczonym, o pełnych kwalifikacjach zawodowych i moralnych adwokatem-patronem.

Ten sposób kształcenia kandydatów do zawodu adwokackiego, oparty na długoletnim doświadczeniu i tradycji polskiej palestry, został utrzymany przez ustawodawstwo Polski Ludowej.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy o ustroju adwokatury oraz postanowieniami regulaminu uchwalonego przez Naczelną Radę Adwokacką i zatwierdzonego w dniu 27.XII.1958 r. przez Ministra Sprawiedliwości („Palestra” nr 2—3/1959 r.) przygotowywanie kandydatów do zawodu adwokackiego następuje w ramach aplikacji adwokackiej, przy czym ogólne kierownictwo i nadzór nad kształceniem aplikantów sprawuje Rada Adwokacka.

Należy z całą mocą podkreślić znaczenie tego zadania i zarazem obowiązku włożonego na samorząd adwokacki.

Samorząd adwokacki z tytułu ogólnego kierownictwa i nadzoru nad kształceniem nowych kandydatów do zawodu adwokackiego ponosi wielką odpowiedzialność za poziom moralny i zawodowy młodego pokolenia adwokatury polskiej.

Przypomnieć te zadania i obowiązki należy jeszcze z tego względu, że w ostatnich latach, zwłaszcza w okresie kształcenia aplikantów w zespołach adwokackich, zanotowano wiele wypaczeń zarówno w dziedzinie metod kształcenia teoretycznego i zajęć praktycznych aplikanta, jak i w zakresie obowiązków aplikanta w zespole oraz jego pozycji w tym zespole.

Kształcenie kandydatów do zawodu adwokackiego, aplikacja zorganizowana na wysokim poziomie — oto właściwa droga do podniesienia poziomu moralnego i zawodowego przyszłych adwokatów, oto szczytny obowiązek i zadanie całej palestry polskiej.

Uchwalony w dniu 13.XII.1958 r. przez Naczelną Radę Adwokacką regulamin kształcenia aplikantów adwokackich i egzaminu adwokackiego szczegółowo określa i reguluje zarówno formy organizacyjne aplikacji, jak i przedmiot zajęć praktycznych oraz tematykę kształcenia teoretycznego.

Regulamin wprowadza zasadę, że aplikant odbywa praktykę „pod kierunkiem wyznaczonego adwokata członka zespołu adwokackiego lub za zgodą rady adwokackiej u adwokata wykonującego zawód indywidualnie” (§ 3). Regulamin — nie wiem, czy słusznie — zamiast tradycyjnego określenia „patron” używa dla określenia adwokata, u którego aplikant odbywa praktykę, nazwy „adwokat wyznaczony”, w treści jednakże przyjmuje słuszną zasadę odbywania aplikacji u określonego adwokata, a nie u nie określonego kolegium członków zespołu adwokackiego, jak to się w ostatnich latach praktykowało.

Regulamin określa jednocześnie, jakim warunkom powinien odpowiadać patron. Tak więc „adwokat wyznaczony do kształcenia aplikanta powinien:

- a) przynajmniej od lat pięciu wykonywać zawód adwokata,
- b) dawać rękojmię należytego wykształcenia i wychowania zawodowego aplikanta.”

W wyjątkowych wypadkach regulamin zezwala na to, by prawo patronatu przyznać adwokatowi mającemu za sobą krótszy staż.

Regulamin wyjaśnia zarazem, że przy wyznaczaniu patrona należy mieć na względzie, iż celem aplikacji jest wyszkolenie młodego pokolenia aplikanckiego, a nie udzielanie pomocy adwokatowi w jego pracy. Dlatego też wyznaczanie patronów w poszczególnych zespołach adwokac-

kich powinno się odbywać nie według mechanicznej kolejności i nie według kryterium rozległości praktyki danego adwokata, ale stosownie do oceny jego kwalifikacji moralnych i zawodowych, dających tytuł do kształcenia aplikanta.

Przyjęta w ostatnich latach w niektórych zespołach krótkotrwała aplikacja (niejednokrotnie 2—3 miesiące) u poszczególnych członków zespołu jest obecnie niedopuszczalna. Regulamin wprowadza zasadę, że praktyka u wyznaczonego patrona nie powinna trwać krócej niż 6 miesięcy, co oczywiście nie wyłącza dłuższego okresu praktyki u jednego patrona. Praktyka u adwokata wykonującego zawód indywidualnie będzie się w zasadzie odbywała przez cały okres aplikacji.

Regulamin w § 4 szczegółowo określa przedmiot praktyki odbywanej u patrona stanowiąc, że aplikant wykonuje wszystkie zajęcia związane z wykonywaniem czynności adwokackich, a w szczególności:

- a) asystuje w miarę możliwości przy przyjmowaniu klientów,
- b) na zlecenie i według wskazówek wyznaczonego adwokata opracowuje i przygotowuje sprawy oraz korespondencję wychodzącą (listy, pisma procesowe itp.) oraz referuje nadchodzącą korespondencję,
- c) przegląda, bada i opracowuje w sądach i urzędach akta dotyczące spraw prowadzonych przez wyznaczonego adwokata, a za zgodą kierownika zespołu adwokackiego — również innych adwokatów członków tegoż zespołu,
- d) na mocy udzielonej substytucji zastępuje adwokata wyznaczonego na rozprawach w sądach oraz w urzędach.

Kierownik zespołu może upoważnić aplikanta, wykonującego praktykę w zespole, do przyjmowania substytucji również od innych członków zespołu.

Jak widać z powyższego, praktyka aplikanta jest jak najściślej związana z czynnościami zawodowymi adwokata — patrona, i to poczynając od momentu przyjęcia sprawy, tj. od wstępnej rozmowy z klientem poprzez wszystkie czynności manipulacyjne, poprzez opracowanie koncepcyjne sprawy aż do jej zakończenia na rozprawie sądowej. W ten sposób aplikant zapoznaje się ze wszystkimi czynnościami zawodowymi adwokata, przyswaja sobie wiadomości teoretyczne i praktyczne, poznaje obowiązujące zwyczaje i zasady wykonywania zawodu oraz styl pracy adwokata-patrona.

Rezultaty i owoce w ten sposób ujętej aplikacji zależą nie tylko od kwalifikacji moralnych i zawodowych adwokata-patrona. Zależą one również od wytworzonej atmosfery i harmonijnej współpracy. Adwokat-patron powinien pamiętać o tym, że wychowuje i przygotowuje do wy-

konywania zawodu młodszego kolegę, za którego kwalifikacje zawodowe i postawę moralną będzie ponosił odpowiedzialność nie tylko w czasie egzaminu adwokackiego, ale i po ustaniu aplikacji. Aplikant zaś powinien pamiętać o tym, że nawiązuje więź ze starszym kolegą-nauczycielem nie tylko na okres aplikacji, ale na całą swoją przyszłość zawodową, że z nazwiskiem swego patrona zostanie związany na zawsze.

Ten układ rzeczy powinien wytworzyć atmosferę harmonijnej, koleżeńkiej współpracy. Aplikant powinien żyć sprawami patrona, powinien je traktować jak własne, cieszyć się sukcesami i martwić niepowodzeniami. Patronowi z kolei nie powinny być obce i obojętne trudności i kłopoty osobiste bądź materialne aplikanta. Powinien służyć mu radą i pomocą w każdej sytuacji.

Takie niepisane prawa i zwyczaje panowały w przeszłości. My, starzy adwokaci, wspominamy je zawsze z rozczuleniem. Pragnęlibyśmy więc, aby zostały one przejęte i kontynuowane przez młode pokolenie adwokatury polskiej.

Niezależnie od zajęć praktycznych wykonywanych pod kierownictwem patrona aplikant obowiązany jest uczęszczać na kursy kształcenia teoretycznego. Kursy te powinny być prowadzone przez wojewódzkie rady adwokackie.

Regulamin zobowiązuje rady adwokackie do wyznaczenia spośród swoich członków adwokata sprawującego bezpośrednio nadzór nad kształceniem aplikantów (§ 1). Nadzór ten powinien zatem obejmować zarówno praktykę odbywaną u patronów, jak i kształcenie teoretyczne na kursach.

Niezależnie od wykonywania nadzoru przez wyznaczonego członka rady, powinni być wyznaczeni przez radę adwokacką kierownik kursu oraz wykładowcy poszczególnych przedmiotów.

Wykładowcy pod przewodnictwem kierownika kursu tworzą kolegium, które opracowuje szczegółowe projekty programu szkolenia, wnioski dotyczące metody kształcenia aplikantów, rozkłady godzin wykładów, ćwiczeń itp. (§ 13 i 14).

W § 10 regulaminu została ściśle określona tematyka kształcenia teoretycznego. Obejmuje ona prawie wszystkie dziedziny prawa, a nadto — jako oddzielny przedmiot — wybrane zagadnienia marksizmu-leninizmu w powiązaniu z zasadami ustroju Polski Ludowej.

Regulamin nie określa ściśle liczby godzin przewidzianych dla poszczególnych przedmiotów, pozostawiając radom adwokackim ustalenie szczegółowego planu wykładów uwzględniającego zaawansowanie teoretyczne aplikantów oraz szczególne potrzeby wymagające bardziej szero-

kiego omówienia niektórych dziedzin prawa, które mają częste zastosowanie w praktyce danego terenu.

Zgodnie z § 8 regulaminu program kursu powinien być ułożony na okres trzyletni i obejmować 140 godzin wykładów i ćwiczeń w każdym roku.

Z chwilą wejścia w życie przepisów art. 40 ust. 1 pkt 5 oraz art. 75 ustawy o ustroju adwokatury skracających okres aplikacji do lat dwóch — program kursu będzie musiał być rozłożony na okres dwuletni.

Szczegółowe opracowanie programu kursu powinno być dokonane przez kolegium wykładowców pod przewodnictwem kierownika kursu i przedstawione radzie adwokackiej do zatwierdzenia.

Kolegia wykładowców i rady adwokackie powinny zwrócić szczególną uwagę na metody kształcenia na kursach dla aplikantów, mając na względzie zadanie tych kursów, a mianowicie przygotowanie aplikantów do praktycznego wykonywania czynności adwokackich.

Należałoby zatem położyć szczególny nacisk na zajęcia praktyczne o charakterze seminaryjnym.

Wykłady o charakterze teoretycznym nie powinny być powtarzaniem podręczników uniwersyteckich, ale raczej powiązaniem wiadomości teoretycznych z zagadnieniami praktycznymi, przyswojeniem aplikantom umiejętności stosowania teorii do kasusów praktyki adwokackiej.

Sprawa metod kształcenia na kursach, sprawa frekwencji na wykładach i ćwiczeniach, sprawa oceny postępów poszczególnych słuchaczy w okresie kształcenia na kursach i powiązania tych ocen z egzaminem adwokackim wymagałyby specjalnego, obszerniejszego omówienia.